

RECENZJA

**dorobku naukowego dr Justyny Misiągiewicz, w tym jej
wskazanego osiągnięcia naukowego pt. *Polityka bezpieczeństwa
energetycznego w regionie kaspijskim*, Wydawnictwo UMCS,
Lublin 2021, ISBN 978-83-6227-9515-6, ss. 698.**

I. Uwagi wstępne.

W ocenie dorobku Habilitantki, zgodnie z zapisami ustawowymi (*Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* /Dz. U. z 2020 r. poz. 85, ze zm. oraz *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* /Dz. U. 2017, poz. 1789 ze zm.) zasadniczą kwestią jest uznanie, że osiągnięcia naukowe Kandydatki stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji oraz czy wykazuje się On istotną aktywnością naukową. Koncentrując się na powyższym dokonana zostanie całościowa ocena dorobku naukowego dr Justyny Misiągiewicz, ze szczególnym uwzględnieniem monografii wskazanej jako „najważniejsze dzieło”, Jej aktywności naukowej oraz organizacyjnej w sferze nauki. Uwzględniona zostanie także sfera aktywności określana jako popularyzacja wiedzy oraz stricte dydaktyczna.

II. Podstawowe informacje o Kandydatce

Rozwój naukowy Habilitantki jest ściśle związany z Uniwersytetem Marii Skłodowskiej-Curie. Jest absolwentką studiów magisterskich (politologia, specjalność stosunki międzynarodowe – rok 2002), ówczesna Rada Naukowa Wydziału Politologii zdecydowała o nadaniu Jej stopnia doktora (rok 2007 temat dysertacji – *Polityka zagraniczna Turcji po zimnej*

wojnie). Dwa lata później podjęła pracę naukowo-dydaktyczną (adiunkt) w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych rodzimego Wydziału (obecnie zajmuje to samo stanowisko w Katedrze Bezpieczeństwa Międzynarodowego Instytutu Nauk o Polityce i Administracji Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS). Równolegle (od 2009 roku) jest pracownikiem Akademii Zamojskiej (wcześniej PWSZ im. Sz. Szymonowicza w Zamościu).

Przebieg kariery zawodowej dr Misiągiewicz to spójna i logiczna droga rozwoju naukowego, ukierunkowanego na uzyskiwanie kolejnych stopni naukowych w oparciu o prowadzone badania własne skoncentrowane geograficznie na obszarze Azji kontynentalnej ze szczególnym uwzględnieniem regionów Azji Centralnej i Mniejszej. Przedmiotowo jest natomiast skoncentrowana na problematyce polityki energetycznej i – w mniejszym wymiarze – zagranicznej graczy państwowych oraz ich bezpieczeństwa energetycznego. W kontekście tematyki pracy magisterskiej oraz dysertacji doktorskiej uznać należy, iż jest to naturalny proces ewolucji zainteresowań naukowych (poruszana w pracy magisterskiej kwestia suwerenności państwa oraz polityka zagraniczna Turcji w wybranym okresie jako przedmiot badań podjęty w dysertacji doktorskiej). W przesłanej dokumentacji brak jest szczegółowego życiorysu naukowego Kandydatki, ale wskazane „kamienie milowe” rozwoju naukowego wraz z wykazem publikacji pozwalają na stwierdzenie, że sylwetkę naukową dr Misiągiewicz charakteryzują trzy cechy, a mianowicie: ciągłość aktywności naukowej, wzajemnie skorelowane obszary badawcze i umiejętność oparcia prowadzonych badań na dobrze dobranych i wykorzystywanych teoriach.

III. Charakterystyka dorobku naukowego Kandydatki

Pani dr Justyna Misiągiewicz za przedmiot swoich badań niezmiennie uznaje państwo jako gracza międzynarodowego, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora koncentrując się na trzech obszarach badawczych. Zasadniczym jest problematyka bezpieczeństwa energetycznego państwa, uzupełniana przez badania polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Turcji oraz przeobrażeń regionalnych relacji międzynarodowych. Uznając, iż bezpieczeństwo energetyczne to także polityka ukierunkowana na uzyskanie wpływów w regionach ulokowania źródeł surowców i tras przesyłowych, wiązania polityczno-gospodarcze odbiorców lub eksporterów (uzyskanie przewagi strategicznej nad nimi) oraz budowa tzw. suwerenności energetycznej w wymiarze polityczno-gospodarczym wskazać należy na pełną

komplementarność obszarów badawczych będących przedmiotem zainteresowania dr Misiągiewicz.

Analiza przekazanych do oceny publikacji oraz ich wykaz pozwala uznać dorobek Habilitantki za znaczny liczebnie i istotny poznawczo. Statystyczne rzecz ujmując, po uzyskaniu stopnia doktora, Pani Misiągiewicz opublikowała 60 różnorodnych pozycji. Część z nich jest wydana w językach konferencyjnych i w publikacjach pokonferencyjnych wydawanych poza granicami kraju. Kilka artykułów jest także wydanych w zagranicznych periodykach naukowych. Pozostałe publikacje ukazały się w recenzowanych publikacjach naukowych, w tym w czasopismach z ministerialnych wykazów czasopism naukowych. Współczynnik cytowań wg. Harzing's Publish or Perish wynosi 5 dla 20 publikacji autorstwa Habilitantki. Poza wynikiem cytowalności wymierną oceną tego dorobku są dwie Nagrody Rektorskie za osiągnięcia publikacyjne.

Konkludując tę część oceny dorobku uznaję, że ilość, jakość wykazanych przez Kandydatkę publikacji oraz ilość cytowań pozwalają na uznanie dorobku jako spełniający wymóg uczestnictwa w badaniach naukowych i podejmowania istotnych poznawczo badań.

W *Autoreferacie* dr Misiągiewicz wykazała, iż uczestniczyła w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, także za granicą. Ich liczba jest znaczna, równocześnie udział ten wiązał się z prezentacją wystąpień, które wpisują się w pełni w zainteresowania naukowe Autorki i – jak wynika z ich treści – stanowiły prezentację wyników badań cząstkowych. W wykazie tym za najistotniejsze uznaję: udział w *Energy Workshop* w Londynie, uczestnictwo w debacie eksperckiej w ramach *6th Silk Road International Conference* w Gruzji oraz w kilku konferencjach odbywających się w Turcji.

Habilitantka współpracuje naukowo z przedstawicielami tureckich ośrodków naukowych (Middle East Technical University, Foreign Policy Institute Ankara oraz Center for Eurasian Strategic Studies). Odbyła także staże naukowe w Jilin University (profesor wizytujący, 2015 r.) oraz wymienionych METU i FOI w Ankarze. Świadczy to o podjętej próbie umiędzynarodowienia swoich badań, ale efektem są wystąpienia konferencyjne i publikacje naukowe. Zaangażowanie to nie przełożyło się na podjęcie wspólnych, zespołowych badań naukowych. Zarzut ten niweluje w pewnym zakresie zaangażowanie się Kandydatki w prace zespołu zajmującego się problematyką współczesnej roli Turcji funkcjonującego w strukturach Uniwersytetu Warszawskiego (Grupa badawcza ds. współczesnej Turcji, Instytut Nauk Politycznych UW).

Pani dr Misiągiewicz podejmuje próby uzyskania funduszy na badania naukowe. Uzyskała grant Prorektora UMCS (2009), pełniła funkcję Wykonawcy w grantie Narodowego

Centrum Nauki (Sonata 3) oraz ubiegała się o grant NCN w ramach programu Miniatura 3. Uwzględniając te starania oraz kooperację z zagranicznymi ośrodkami naukowymi – co prawda skoncentrowanej na współdziałaniu w przygotowaniu opracowań wieloautorskich i udziale w konferencjach naukowych – oraz próby podejmowania badań naukowych w ramach grantów pozytywnie oceniam zaangażowanie Kandydatki mające na celu umiędzynarodowienie prowadzonych badań, pozyskanie środków na badania naukowe i podejmowanie badań prowadzonych w ramach zespołów badawczych.

Podsumowując, lektura publikacji dr Justyny Misiągiewicz opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora pozwala na jego uznanie za liczebnie znaczący, typowy pod względem treści dla dyscypliny nauki o polityce i administracji oraz posiadający dobry poziom merytoryczny. Odzwierciedla on w pełni obszar zainteresowań naukowych Kandydatki. Jego znacząca, zarówno jakościowo jak i liczbowo, część dotyczy problematyki bezpieczeństwa energetycznego ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Azji Centralnej i Kaukazu. Jest prezentacją i rozwinięciem problemów szczegółowych, jakie zostały poddane badaniom pozwalającym na przygotowanie monografii będącej wskazanym „najważniejszym dziełem”. Podkreślić należy, że są one związane z badaniami prowadzonymi w ramach uzyskiwania stopnia naukowego oraz pokłosem kilku pobytów stażowych. To opracowania poprawianie skonstruowane pod względem metodologicznym, prezentujące określone problemy badawcze, zawierające istotne wnioski cząstkowe oraz konkluzje. Część z nich ma także charakter przeglądowy, prezentujący ogólny ogląd, ale także są zbudowane przy wykorzystaniu aparatu naukowego.

Dorobek w zasadniczym obszarze badawczym dobrze uzupełniają publikacje z dwóch pozostałych obszarów badań. Za istotne dla całości oceny dorobku Kandydatki uznaję skoncentrowanie się – jako dodatkowych obszarach badawczych – na problematyce tureckiej aktywności w regionie i roli aktorów ponadregionalnych. W pierwszym z tych sub-obszarów badawczych ważnym osiągnięciem jest ukazanie Turcji jako gracza regionalnego o istotnym wpływie na bezpieczeństwo energetyczne państw kaukaskich. W drugim za istotne dla prowadzonych analiz w głównym obszarze badawczym uznaję prezentację roli Chin i UE w kształtowaniu sytuacji polityczno-gospodarczej w regionie. Alienując te publikacje z całości dorobku można uznać, iż prezentują one rzeczywistość polityczno-gospodarczą regionu. Jednakże w zestawieniu z treścią monografii wskazanej jako „najważniejsze dzieło” dowodzą, że badania w tych sub-obszarach przedmiotowych były koniecznością i pozwoliły na ukazanie problematyki bezpieczeństwa energetycznego państw kaukaskich w dużo pełniejszym kontekście.

Wskazując na to uwarunkowanie stwierdzam jednoznacznie, że jakość poznawcza publikacji stanowiącej dorobek dr Misiągiewicz po uzyskaniu stopnia naukowego doktora wypełnia ustawowe zapisy (wpływ dorobku na rozwój dyscypliny naukowej). Pozytywem jest także fakt, iż Kandydatka prowadzi zaplanowaną aktywność naukową oraz poddaje autorskiej reinterpretacji podejmowane problemy badawcze. Stara się je także pogłębiać oraz poszerzać.

IV. Ocena monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe

Dr Justyna Misiągiewicz jako najważniejsze osiągnięcie naukowe w dotychczasowym dorobku wskazała monografię pt. *Polityka bezpieczeństwa energetycznego w regionie kaspijskim*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2021, ISBN 978-83-6227-9515-6. Jest to obszerne dzieło, liczące 698 stron. Podjęta w monografii tematyka odnosi się przedmiotowo do szeroko rozumianego bezpieczeństwa energetycznego. Jest także prezentacją uwarunkowań decydujących o sytuacji polityczno-gospodarczej omawianego regionu oraz czynników kreujących politykę wybranych graczy państwowych. Jej treść to w istocie analiza determinantów kreujących sytuację regionalną oraz kształt interesów poszczególnych graczy państwowych, których osiągnięcie zakłada wykorzystanie instrumentarium jakim jest polityka energetyczna. Zaletą monografii jest szerokie zdefiniowanie pojęcia bezpieczeństwa energetycznego pod względem przedmiotowym oraz umiejętne wykorzystanie różnorodnych i uzasadnionych merytorycznie podejść badawczych (teorii badawczych). Abstrahując od oceny monografii analiza treści rozdziałów pierwszego i drugiego pozwala na uznanie, iż Kandydatka posiada znaczną wiedzę z zakresu teorii polityki i stosunków międzynarodowych oraz potrafią ją wykorzystać w praktyce. Tym samym niweluje to potencjalny zarzut dotyczący związku dorobku naukowego z prowadzonymi zajęciami w kontekście przedmiotu *Teoria i metodologia badań bezpieczeństwa i Teoria bezpieczeństwa*.

Przyjętym przez Habilitantkę problemem badawczym jest kompleksowa analiza polityk bezpieczeństwa energetycznego państw kaspijskich przy uwzględnieniu uwarunkowań bezpieczeństwa regionalnego, w tym aktywności ponadregionalnych graczy państwowych. Ograniczeniem badawczym jest natomiast data zakończenia badań (koniec 2020 roku) oraz koncentracja na możliwościach wykorzystania posiadanych zasobów i infrastruktury energetycznej przez poszczególnych graczy regionalnych. W tym podejściu za negatyw uznaję marginalne potraktowanie przez Kandydatkę problematyki choroby holenderskie (kłątwy

surowcowej/bogactwa) oraz – występujące w ostatnich rozdziałach monografii – marginalizowanie roli Federacji Rosyjskiej. W odniesieniu do zjawiska choroby holenderskiej wskazać należy, iż pojęcie to zostało przez Autorkę przywołane, ale stanowi marginalny element prowadzonych rozważań. Wydaje się, że takie podejście powinno być przynajmniej uzasadnione w treści monografii (Wstępie lub rozdziale pierwszym), gdyż analizuje determinanty bezpieczeństwa energetycznego państw surowcowych. W mojej opinii zarzucenie analiz dotyczących rosyjskiej polityki energetycznej i koncepcji oddziaływania regionalnego w programach państwowych i koncernów energetycznych na lata 2020-2030 (35) znacznie ograniczyło możliwość zaprezentowania wniosków końcowych i wykazania roli przywołanych zjawisk określanych za fińskimi badaczami jako *czarny labędz*, *dzika karta wydarzenie X* czy *slabe sygnały*. Natomiast pozytywnym przyjętego podejścia badawczego jest szerokie przedmiotowo podejście do pojęcia bezpieczeństwo energetyczne, ukazanie jego uwarunkowań. Wskazując na powyższe uznaję, że zaprezentowany przez dr Misiągiewicz sposób podejścia powoduje, że monografia ta wpisuje się w dotychczasowy stan badań, uzupełnia je i poszerza.

Konstrukcję tej obszernej pracy oceniam pozytywnie. W 20-stronicowym Wstępie zaprezentowano problem badawczy, wstępnie zdefiniowano pojęcia wyjściowe tj. bezpieczeństwo energetyczne i region (region kaspijski), określono cel poznawczy i cele szczegółowe. W oparciu o nie określono problem badawczy i hipotezy robocze. Ważną częścią Wstępu jest prezentacja przyjętych założeń metodologicznych i podejść teoretycznych oraz merytoryczne uzasadnienie ich doboru. Sposób konstrukcji Wstępu pozwala na jego potraktowanie jako wprowadzenia do pozostałej części monografii, zwłaszcza rozdziałów pierwszego i drugiego. Świadczy to o dojrzałości naukowej Kandydatki. Tok narracji w całości monografii jest precyzyjny, chociaż występują pojedyncze nieścisłości jak np. konstrukcji problemu badawczego (s. 18), niejednoznaczności dotyczące okresu powstania tzw. *nowych zagrożeń* bezpieczeństwa w kontekście przywołania postmodernistycznych nurtów badawczych (ogólnikowe wskazanie na XX wiek). Taką samą uwagę formułuje wobec stwierdzenia o „Prawie Morza z 1958 i 1982 roku” (s. 156). Po pierwsze jest ono w znacznej części prawem zwyczajowym, a przywołane daty określają wejście do systemu prawnego czterech tzw. Konwencji Genewskich, które nie zostały powszechnie zaakceptowane przez społeczność międzynarodową i zastąpione w roku 1982 (formalnie jej zapisy obowiązują od roku 1993) przez Konwencję o Prawie Morza (UNCLOS). Ta jednak nie jest prawem obligatoryjnym, ale obowiązuje jedynie jej sygnatariuszy. Ponadto w kwestiach istotnych dla

jej zapisów (rodzaje i definicje akwenów czy definicji piractwa morskiego) rozważania Kandydatki zostały oparte na materiałach przyczynkarskich a nie dokumencie.

Struktura monografii jest podporządkowana przyjętym ujęciom teoretycznym, których wykorzystanie uzasadniono w treści rozdziału pierwszego, skoncentrowanego na prezentacji graczy (podmiotów polityki bezpieczeństwa energetycznego), rozważaniach o istocie tego pojęcia przy uwzględnieniu dynamiki przeobrażeń czynników uwzględnianych w procesie definiowania tego pojęcia oraz występujących zagrożeń. Te są wynikiem autorskiego doboru Kandydatki, wynikają z prowadzonych rozważań. Wybór ten nie budzi jakichkolwiek kontrowersji.

Rozdział drugi w całości został podporządkowany analizom dotyczącym specyfiki regionu kaspijskiego. Jego treść to udany mariaż podejścia teoretycznego do problematyki regionów z prezentacją determinantów kreujących specyfikę tegoż regionu. W gronie tych determinantów – z czym się zgadzam – Habilitantka wymienia jednowymiarowość gospodarki państw regionu z cechami choroby holenderskiej, ograniczenia w procesie budowy struktur państwowych i kooperacji regionalnej, zwłaszcza wynikającej z rywalizacji o potencjalne rynki zbytu, pojawiającego się nacjonalizmu oraz celów regionalnej polityki Federacji Rosyjskiej. Słusznie uwagę koncentruje także na kwestii statusu prawnego Morza Kaspijskiego, prezentując proces osiągania ostatecznego porozumienia dotyczącego jego statusu i podziału akwenu w ujęciu chronologicznym. Tylko, że w opisie tym nie odniosła się do aktów prawa międzynarodowego, które zdecydowały o zastosowaniu konkretnych rozwiązań i pozwalały na zajmowanie takowych stanowisk przez poszczególnych graczy (definicja szelfu kontynentalnego, strefy EEZ, jeziora). Pominięto także rolę – niezwykle istotnej w procesie wypracowywania rozwiązań dotyczących delimitacji mórz – „zasady słuszności”, którą także wykorzystywano w debacie o podziale Morza Kaspijskiego.

Pomimo tych uwag podkreślić należy, że w trakcie analiz zaprezentowano pełen obraz potencjału surowcowego regionu z uwzględnieniem możliwości jego wykorzystania przez poszczególnych graczy państwowych. Udowodniono także, iż bezpieczeństwo energetyczne poszczególnych państw regionu musi być postrzegane zarówno w kontekście ich uwarunkowań wewnętrznych, jak i regionalnych, w tym także roli graczy ponadregionalnych oraz relacji pomiędzy poszczególnymi państwami regionu. Konstatacja ta pozwoliła na określenie najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa energetycznego w regionie. To także autorski dobór Kandydatki dokonany w oparciu o przyjęte założenia oraz szeroką analizę istniejących uwarunkowań oraz trendów. Wskazuje Ona na istotną rolę takich czynników jak wewnętrzna niestabilność polityczna, przebudowa etniczna państw, chociaż zasadnym byłoby wskazanie na

rolę odrodzenia poczucia więzi etnicznych i wyznaniowych (co wynika z analiz zawartych w podrozdziale 3.3.) oraz kwestie społeczne, zwłaszcza poziom rozwarstwienia społecznego i możliwości rozwojowych. Każde z tych zagrożeń zostało przedstawione przy uwzględnieniu kontekstu historycznego (źródła powstania), co pozwoliła na prezentację ich roli w kreowaniu sytuacji politycznej w wymiarze wewnątrz-państwowym i regionalnym. Indywidualizacja tych zagrożeń w wymiarze państwowym umożliwiła Kandydatce prezentację uwarunkowań polityk bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych państw regionu. W analizach tych podkreślono znaczenie polityki eksportowej i możliwości eksportowych oraz przyjętego celu, a także sposobu realizacji polityki energetycznej (eksploatacja i eksport czy też pobudzenie gospodarcze, niwelowanie zagrożenia wystąpienia zjawiska klątwy surowcowej). W konsekwencji pierwsza część tego rozdziału to pełna prezentacja czynników kreujących politykę energetyczną państw regionu ze wskazaniem jej pozytywów i ograniczeń kreujących określony poziom ich bezpieczeństwa energetycznego. Polityki te zostały skonfrontowane z formami aktywności w regionie graczy pozaregionalnych. Niewątpliwą zaletą jest ukazanie aktywności Turcji jako gracza na kaspijskim rynku energetycznym. Te analizy pozwoliły na ukazanie politycznego i ekonomicznego znaczenia poszczególnych szlaków transportowych, co jest przedmiotem rozważań w rozdziale piątym. W zasadzie trudno tu polemizować czy też wskazywać na jakieś uchybienia w prezentacji zagadnień w tym rozdziale.

Ostatni, szósty rozdział to swoiste podsumowanie badań ukierunkowane na wskazanie czynników determinujących bezpieczeństwo energetyczne państw w przewidywalnej przyszłości. Wyróżnić w nim należy konkluzje o charakterze utylitarnym oraz skoncentrowane na państwach regionu kaspijskiego. Za istotne wnioski utylitarne uznaję stwierdzenia, iż w procesie badań nad bezpieczeństwem energetycznym graczy państwowych należy zrezygnować z dominującego do tej pory paradygmatu realistycznego, rozszerzyć, a także rozszerzyć to pojęcie kwestie klimatyczne i problematykę zrównoważonego rozwoju. Kolejny wniosek utylitarny to uznanie za konieczne uznanie bezpieczeństwa energetycznego za element światowego systemu gospodarczo-politycznego, co wpływa na sposób podejmowania badań nad tą tematyką. Słusznie sugeruje, że możliwym do ich prowadzenia podejściem jest badanie zależności pomiędzy poszczególnymi procesami a tym samym wykorzystanie koncepcji VUCA. Wskazuje także na potrzebę uwzględniania także zjawisk nieprzewidywalnych (*czarny labędz, dzika karta wydarzenie X czy słabe sygnały.*) Brakuje mi natomiast szerszego odniesienia się do kwestii *power-to-gas*.

Konkluzje dotyczące możliwych przeobrażeń sytuacji w regionie kaspijskim są oparte na dwóch tezach, które zostały wyakcentowane we wcześniejszych rozdziałach, a mianowicie

o prawdopodobnym zmniejszeniu zapotrzebowania graczy europejskich na kaspijskie węglowodory oraz – wynikającego z tego zapotrzebowania – ograniczenia zachodnich (w tym i amerykańskich) inwestycji w sektor paliwowo-wydobywczy państw regionu. Za główną determinantę bezpieczeństwa energetycznego Kandydatka uznała uwarunkowania relacji pomiędzy państwami regionu oraz ekonomiczną i społeczną konieczność eksportową. Wykazała wzrastającą rolę Turcji jako regionalnego gracza energetycznego oraz reakcję Rosji na podejmowane projekty przesyłowe. Marginalnie natomiast odniosła się do prawdopodobnej (przewidywalnej w oparciu o analizę rosyjskich dokumentów) modyfikacji polityki Federacji Rosyjskiej, koncentrując się na omówieniu relacji energetycznych z Turcją oraz koncepcji dotyczących oferty eksportowej kierowanej do państw południa Europy. To ograniczone przedmiotowo potraktowanie Rosji jako gracza energetycznego, którego celem minimum jest kontrola polityk energetycznych państw regionu to – przede wszystkim – nieuwzględnienie zapisów *Doktryny bezpieczeństwa energetycznego* z 2019 roku, zwłaszcza wymienionych w niej zagrożeń dla rosyjskiej polityki oraz wpływające na bezpieczeństwo energetyczne Federacji (punkty 8-20 dokumentu). W monografii nie zaprezentowano roli jaką w rosyjskiej polityce oddziaływanie na region odgrywają spółki-córki Gazpromu (Gazprom Armenia jest liderem branży energetycznej w Armenii i dostarcza gaz ziemny do 96% odbiorców w tym państwie. W przypadku Gazprom Kirgistan poziom ten wynosi 22%, ale celem strategicznym firmy jest uzyskanie w 2030 roku możliwości obsługi 60% odbiorców). Nie uwzględniono także politycznej roli inwestycji Rosnieftu w Iranie i Iraku (np. przejęcie kontroli nad rurociągami z prowincji Kirkut na terytorium Turcji). To są owe *czarne łabędzie* tudzież *slabe sygnały* wpływające na przeobrażenia regionalnego kompleksu bezpieczeństwa energetycznego w regionie kaspijskim w omawianym przez Kandydatkę okresie.

Podsumowując, pomimo kilku uwag krytycznych, zastosowany układ wewnętrzny pracy jest poprawny i stwarza możliwość realizacji założonych celów badawczych. Prowadzone analizy świadczą o dużej wiedzy empirycznej Kandydatki, znajomości teorii politologicznych i umiejętności praktycznego zastosowania podejść teoretycznych. Sposób rozwiązania problemu badawczego dowodzi, że dr Misiągiewicz posiada umiejętności analityczne i zdolności do wyprowadzania własnych wniosków. Stwierdzam, że monografia Pani dr Justyny Misiągiewicz jest udaną autorską próbą ukazania istotnego problemu badawczego. Ważne, że jej treść zachęca do zapoznania się z tezami Autorki i podjęcia z Nią naukowego dyskursu. To także jest niezaprzeczalna zaleta ocenianej monografii, która – poza wcześniejszymi konkluzjami – pozwala na uznanie, że może być traktowana jako dzieło poszerzające stan wiedzy i wnoszące wymagane *novum* naukowe w dorobku habilitacyjnym.

V. Charakterystyka aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

W tym obszarze Habilitantka skoncentrowała swoją aktywność naukową na trzech formach kooperacji. Pierwszą jest działalność naukowa prowadzona w międzyuczelnianym zespole badawczym oraz aktywność publikacyjna w ramach konferencji międzynarodowych. Podkreślić należy, że pokłosem tych aktywności są publikacje naukowe wydawane w języku angielskim. Aktywność druga to dążenie do odbycia różnorodnych staży i pobytów naukowych w zagranicznych uczelniach. Kandydatka pełniła funkcje profesora wizytującego, podejmuje próby aplikowania do różnorodnych programów mobilności naukowej, utrzymała stypendia naukowe, które pozwoliły na wyjazdy stażowe, przeprowadzała kwerendy biblioteczne. Istotną cechą tej aktywności ich powiązanie z aktywnością publikacyjną oraz popularyzacją nauki (upowszechniania własnego dorobku naukowego). Dr Misiągiewicz w Autoreferacie wskazuje także na rolę kontaktów naukowych, zwłaszcza nawiązanych w trakcie pobytów naukowych w Chinach i Turcji, ale nie pokazuje ich efektów (poza informacją o publikacjach, uczestnictwie w konferencjach naukowych oraz wskazaniu grupy naukowców, których dorobek szczególnie ceni). Trzeci obszar to udział w przywołanym powyżej międzyuczelnianym zespole zajmującym się problematyką współczesnej Turcji. Jest to zaangażowanie zauważalne i pozwalające na rozwój naukowy Kandydatki, ale nie może podlegać głębszej ocenie, gdyż w przesłanej dokumentacji brak jest konkretnych przykładów ukazujących jego efekty.

VI. Charakterystyka dorobku dydaktycznego, organizacyjnego oraz popularyzującego naukę

Dr Justyna Misiągiewicz jest pracownikiem dwóch uczelni, w których wykonuje obowiązki dydaktyczne. W oparciu o informacje zawarte w Autoreferacie pozytywnie ocenić należy dwie cechy tego zaangażowania, a mianowicie ścisły związek prowadzonych przedmiotów z dorobkiem naukowym i zainteresowaniami naukowymi Kandydatki oraz aktywność w zwiększaniu własnych kompetencji dydaktycznych. Z dokumentacji wniosku wynika, że Habilitantka:

- w obydwu uczelniach prowadzi zajęcia, których tematyka jest bezpośrednio lub pośrednio związana z Jej aktywnością badawczą (*Bezpieczeństwo energetyczne i surowcowe państw, Polityka bezpieczeństwa energetycznego UE, Polityka*

bezpieczeństwa energetycznego Polski, Polityka zagraniczna Turcji, Teoria i metodologia badań bezpieczeństwa);

- pełniła i pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodach doktorskich, których tematyka jest ściśle związana z Jej dorobkiem naukowym (tytuły dysertacji to: *Współzależność energetyczna UE i FR* oraz *Analiza międzynarodowych sieci przepływów ropy naftowej za pomocą teorii grafów*);
- uczestniczyła jako słuchacz w trzech programach kształcenia dla kadry dydaktycznej, których celem było poszerzenie praktycznych kompetencji dydaktycznych.

Ponadto w ramach aktywności dydaktyczne Habilitantka:

- sprawowała opiekę naukową nad stażystą w ramach projektu finansowanego z Funduszu Społecznego UE;
- pełniła funkcję promotora na studiach I stopnia (wg danych z Autoreferatu wypromowała 36 osób) oraz recenzenta prac licencjackich (57) i magisterskich (18);
- pełni funkcje tutora oraz opiekuna praktyk zawodowych i koła studenckiego;
- prowadziła zajęcia dydaktyczne jako tzw. profesor wizytujący (ponownie wskazać należy tematyczny związek prowadzonych zajęć z zainteresowaniami badawczymi i dorobkiem naukowym Kandydatki).

Aktywność dydaktyczna Pani dr Misiągiewicz jest także skorelowana z działaniami organizacyjnymi w macierzystej Uczelni oraz na rzecz nauki. Jest współtwórczynią kierunku studiów *bezpieczeństwo narodowe*, a przede wszystkim członkinią zespołów eksperckich (Zespoły Programowe) dla kierunków studiów politologia i bezpieczeństwo narodowe. W sferze organizacja nauki Jej zaangażowanie to pełnienie funkcji sekretarza w trakcie trzech międzynarodowych konferencji naukowych oraz aktywność w ramach Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych. Do tego obszaru aktywności Kandydatki zaliczam także fakt pełnienia funkcji redaktora tematycznego czasopisma naukowego (*Facta Simonidis*).

Zaangażowanie dr Misiągiewicz w działania na rzecz popularyzacji nauki to przede wszystkim aktywizacja studentów uczelni, w których jest zatrudniona oraz prelekcji kierowanych do uczniów szkół średnich (studenckie koło naukowe *Młody Strateg*, inicjatywy: *Lubelski Festiwal Nauki*, *Uniwersytet Pierwszego Wieku*). Do tego obszaru aktywności Kandydatki zaliczyć można także ekspertyzę opracowaną w macierzystym Instytucie.

Podsumowując, aktywność dydaktyczna i organizacyjna Kandydatki jest dostrzegalna w każdym z tych obszarów, ale skoncentrowana raczej na działaniach w sferze dydaktyki i jej

organizacji. Ważnym jej aspektem jest chęć doskonalenia własnych kompetencji dydaktycznych.

VII. Konkluzje:

Biorąc pod uwagę powyżej zaprezentowane uwagi i oceny uznaję, że dr Justyna Misiągiewicz:

1. przedstawiła do weryfikacji wymagany ustawowo dorobek naukowy, w tym rozprawę habilitacyjną wskazaną jako osiągnięcie naukowe, a także osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne;
2. prowadzi od lat zaprogramowane badania naukowe, podejmuje w nich istotne problemy badawcze, poddaje je autorskiej interpretacji oraz wprowadza do obiegu naukowego nowe konteksty badawcze;
3. dorobek mieści się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji i stanowi „znaczny” wkład w jej rozwój w Polsce;
4. Działalność dydaktyczna, organizatorska i popularyzatorska Kandydata jest znaczna i związana z prowadzonymi badaniami naukowymi.

Niniejszym uznaję, że w świetle *Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, dr Justyna Misiągiewicz spełnia warunki wymagane do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce i administracji. Wnioskuje jednocześnie o jej dopuszczenie do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

